

Е. Елубай

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Қазақстан, Алматы қ.
e-mail: yerkynay_y@mail.ru

ЖАППАЙ АШЫҚ ОНЛАЙН КУРСТАРЫНДАҒЫ ПІКІРСАЙЫС ФОРУМДАРЫ – БІЛІМДІ ҚҰРУ ҚҰРАЛЫ

Жаппай ашық онлайн курстары (Massive open online courses – MOOCs) қашықтықтан оқытудың заманауи технологиясы ретінде білім алуға зор мүмкіндіктер ұсынады. Пікірсайыс форумдары бұл курстардың ең белсенді педагогикалық құрамы болып табылады. Форумдар жаһандық студенттер қауымдастығын құру, белсенді пікір алмасу, өзара әрекеттесумен қатар, мәселені бірлесіп шешу, білімді бірлесіп құру және цифрлы дағдыларды дамыту сияқты көп мүмкіндіктер ұсынады. Пікірсайыс форумдарының ерекшеліктері және оларды оқу үдерісінде қолдану мүмкіндіктерін анықтау зерттеудің басты мақсаты болып табылады.

Егер, біз виртуальды оқыту үдерісінде ауқымды аудиторияда білім алушылардың белсенді өзара әрекеттесуіне негізделген, жаппай ашық онлайн курстарындағы пікірсайыс форумдары сияқты заманауи қашықтықтан оқыту технологиясын қолдансақ, онда бұл білімді бөлісу мен бірлесіп құру сияқты дидактикалық мәселелерді шешуде тиімді екені сөзсіз.

Зерттеудің нәтижесінде халықаралық әдебиеттерге талдау жасау арқылы жаппай ашық онлайн курстарындағы пікірсайыс форумдарын қолдану ерекшеліктері мен білімді құру мүмкіндіктері теориялық тұрғыдан қысқаша тұжырымдалып ұсынылады. Сондай-ақ, Абай атындағы Қазақ ұлттық университетінің 3 курс студенттерінің жалпы білім форумдарына қатысу тәжірибелері мен көзқарастарын анықтау мақсатында қысқаша сауалнама жүргізілді. Сауалнамаға барлығы 87 студент қатыстырылды. Зерттеудің нәтижесінде студенттердің білім алмасу пікірсайыс форумдарына көп қатыспайтындығы, алайда форумдарға қатысу уәждемелерінің жоғары екендігі анықталды.

Түйін сөздер: жаппай ашық онлайн курстары (ЖАОК), коннективизм, пікірсайыс форумдары.

Y. Yelubay

Abai Kazakh National Pedagogical University, Kazakhstan, Almaty
e-mail: yerkynay_y@mail.ru

Discussion forums in massive open online courses – as a tool for building knowledge

Massive open online courses (MOOCs) provide excellent learning opportunities as a modern distance learning technology. Discussion forums are the most active pedagogical component of massive open online courses. Forums are characterized by a number of opportunities, such as the creation of a global community of learners, active exchange of ideas and interaction, collaborative problem solving, building knowledge and development of digital skills.

The purpose of the research is to identify characteristics of discussion forums and opportunities of applying them in the educational process. It will be effective in solving didactic problems if we use modern distance learning technologies in the process of virtual learning, such as discussion forums in massive open online courses for an active interaction, sharing and building knowledge with a broad audience.

As a result of the research, based on the analysis of the international review of literature, forum peculiarities and their application in massive open online courses are theoretically summarized. In addition, a brief survey is conducted to examine the experiences and attitudes of 3rd year students' participation in educational discussion forums at Abai Kazakh National Pedagogical University. A total of 87 students participated in the study. As a result of the study, it was found that students have little experience related to massive open online courses and discussion forums but they express high motivation to participate them.

Key words: Massive open online courses (MOOCs), connectivism, discussion forums.

Е. Елубай

Казахский национальный педагогический университет им. Абая, Казахстан, г. Алматы
e-mail: yerkybay_y@mail.ru

Дискуссионные форумы на массивных открытых онлайн-курсах как средство создания знаний

Массивные открытые онлайн-курсы (МООК) как современная технология дистанционного обучения открывают большие возможности для получения образования. Дискуссионные форумы являются наиболее активными педагогическими компонентами этих курсов. Форумы предлагают множество возможностей, таких как создание глобального студенческого сообщества, активный обмен идеями, взаимодействие, а также совместное решение проблем, совместное создание знаний и развитие цифровых навыков. Основная цель исследования – определить характеристики дискуссионных форумов и возможности их использования в образовательном процессе.

Если использовать в процессе виртуального обучения современные технологии дистанционного обучения, основанные на активном взаимодействии обучающихся в большой аудитории, например дискуссионные форумы в массивных открытых онлайн-курсах, то она, несомненно, эффективна при решении дидактических задач, таких как обмен и совместное обучение, создание знаний.

В результате исследования на основе анализа зарубежной литературы теоретически кратко сформулированы особенности и возможности использования дискуссионных форумов в массивных открытых онлайн курсах. Также был проведен краткий опрос для определения опыта и отношения студентов 3 курса Казахского национального университета имени Абая к участию в общеобразовательных дискуссионных форумах. Всего в исследовании приняли участие 87 студентов. В результате исследования было установлено, что студенты не часто участвуют в дискуссионных форумах для обмена знаниями, но их мотивация к участию в форумах высока.

Ключевые слова: массивные открытые онлайн-курсы, коннективизм, дискуссионные форумы.

Кіріспе

Жаппай ашық онлайн курстары (ары қарай – ЖАОК) жоғары білім беру жүйесінде 2010 пайда болды (Sharif and Magrill, 2015) [1]. Бұл студенттерге үздік университеттердің курстарына тегін қол жетімділікпен қатар, әлемнің түкпір-түкпірінен жетекші мамандармен байланыс орнату мүмкіндіктерін ұсынды. Ең маңыздысы, ол білімі мен қабілетіне байланысты өзінің жеке оқу кеңістігін басқара алатын жүзден мыңға жуық студенттердің белсенді қатысуына негізделген оқу ортасын қамтумен ерекшеленді (McAuley A. et.al, 2010) [2].

De Freitas (2013) ЖАОК-ты «цифрлы технологиялардың әсері, мазмұнды цифрландыру және элеуметтік, цифрлық медианы қолдану, бұл дегеніміз – барлық университеттердің мақсаты – біліммен бөлісу және бүкіл әлемдік қауымдас-тықтарға тарату. Осыны ескере отырып, ЖАОК-ты оқытудың ең ұтымды тәсілі және онлайн режимінде оқытуда үлкен өзгерістің бір бөлігі» деп анықтады [3].

М.Кесім және Н.Алтыпұлук (2015), «ЖАОК элиталық университеттерде элиталық академиктер оқытатын пәндерге үлкен қызығушылық тудырады және тапсырмалар, презентациялар,

бейнелер және басқа да курстық материалдар арқылы қашықтықтан оқытудың толық ортасын қамтамасыз етеді» [4] деп анықтады.

Е.Scanlon және авторлармен бірге (2015) ЖАОК ашық оқыту тәжірибесін «жеке тұлға ретінде икемді түрде жауапкершілікті өзіне ала отырып, оқуға еш кедергісіз, тәжірибелік немесе білім мүмкіндіктерін пайдалану барысында, даралыққа бағытталған білім алу» деп тұжырымдады [5].

О.П.Михеева (2016) мақаласында «ЖАОК мультимедиялық мазмұнды қолданушылардың өзара әрекеттесуі және оқытушылардың, ассистенттер мен студенттер қауымдас-тығының қолдауы, жаппай қатысуы (көпшілікке арналған) арқылы өтетін ашық білім беру негізінде электронды оқытудың түрі болып табылатын Интернеттік-курс» деп анықтаған [6].

Зерттеушілердің пайымынша, ақпараттық қарым-қатынас технологиялары жаңашылдықтың негізі болып табылады, алайда олар өз алдына қоғамның білімге негізделген экономикасын дамыта алмайды. Осы орайда, бірлескен желілердің әлеуетін түсіну аса маңызды және ЖАОК сияқты табысты әрі икемді цифрлық оқыту ортасы Web 2.0, жеке және желілік оқытумен қатар, ашық бірлескен тәжірибелердің

шарттарын көрсетеді (McAuley A. et.al, 2010) [2].

Цифрлы экономикада капитал білімді пайдалану, байланыстыру және ілгерілету қабілеттерін қамтиды (Lesser E., 2000) [7]. Ал білімді құру мен жетілдіру, жаңалықтар енгізу және оны қолдану платформалар мен желілер, сондай-ақ, блогтар, подкасттар бірқатар артықшылықтарды ұсынады. Қаржы және қоғамдық капиталды құру және қолдану мүмкіндігін қамтитын бұл платформалар цифрлы экономиканың негізгі көзі болып табылады (McAuley A. et.al, 2010) [2].

Осы орайда, McAuley A. және авт. бірге (2010) зерттеушілер ЖАОК-ын цифрлы ұғым ретінде анықтап, онда білім алушылардың белсенді қатысуының негізі көзі ретінде пікірсайыс форумдарына басым назар аударды. Зерттеудің мақсаты ЖАОК-тың белсенді педагогикалық құрамы ретінде пікірсайыс форумдарын, ондағы белсенділіктің негіздерін және білімді құру жолдарын анықтау, теориялық тұрғыдан тұжырымдау, жүйелеу болып табылады [2].

Зерттеудің әдістері – отандық және халықаралық әдебиеттерді зерделеу мен талдау жасау, теориялық талдаулар мен жинақтау, жүйелеу, тұжырымдарды нақтылау болып табылады.

Әдебиеттерге шолу

G. Siemens (2005) ЖАОК-тың педагогикалық құрамына қарай олардың икс-ЖАОК (xMOOCs-«x» ағылшынша «eXtention- кеңейтілген») және коннективизм негізінде пайда болған си-ЖАОК (сMOOCs- «с»-ағылшынша «connectivism-коннективизм») сияқты екі түрін анықтады [9]. Бұл екі курстың да негізгі педагогикалық құрамдары мазмұнға кіріспе қысқа бейне дәрістер немесе мәтіндер, тәжірибелік тапсырмалар немесе викториналар және пікірсайыс форумдарынан тұрады. ЖАОК-та бейнедәрістердің мақсаттары да, қызметтері де әртүрлі, мәселен, олар курстың немесе дәрістің мазмұнын жарнамалау және дәрістің құрылымы немесе мазмұнын түсіндіру, ары қарай тапсырмаларға бағыт-бағдар беру мақсаттарында қолданылады. Бұл бейнедәрістермен мәтіндерде берілген материалдар ары қарай пікірсайыс форумдарында талқыланатын тақырыптардың, идеялардың дамуына алып келеді. икс-ЖАОК-та пікірсайыс форумдары курс орналасқан платформада жүзеге асырылса, си-ЖАОК-ы пікірсайыс форумдары Twitter, Facebook, Linkedin сияқты әлеуметтік желілер мен викилерді және блогтарды белсенді

қолданады. Бұл білімге деген көзқарас және оқу үдерісінің жүйесімен тығыз байланысты бола отырып, бұндай курста үйрену ашық және технология желілік оқу үдерісін қалыптастыру үшін басты құрал ретінде қолданылады.

McAuley және авт.бірге (2010) зерттеулерінде си-ЖАОК педагогикасын анықтайтын келесі моделді ұсынды [2]:

- Үйренушілерді жоғары деңгейде бақылау режимі мен әрекеттесу орны
- Апта сайынғы фасилитаторлар және қонақ спикерлермен өтетін синхронды сессиялар
- Күнделікті электрондық пошта хабарламалары курсқа қатысушылар үшін тұрақты байланыс орны. Күнделікті пошта Moodle форумдарының қысқаша мазмұны, курсқа қатысушылардың блогтары, курсқа байланысты Twitter пікірталастары және т.б. қамтиды
- Курсқа қатысушылардың блогтарын қадағалау үшін RSS (gRSShopper) қолдану
- Оқу ресурстарын және іс-шараларға қатысу деңгейін таңдауда студенттің дербестігіне баса назар аудару
- Студенттердің өзін-өзі ұйымдастыруы мен күрделі пәндік бағыттар бойынша іздеудің тиімді құралы ретінде әлеуметтік жүйелерге назар аудару
- «Құрудың» сыншылдығы – яғни, студенттер курста тақырыптар бойынша блогтар, тұжырымдамалық карталар, бейнелер, суреттер және подкасттар жасайды және бөліседі. Цифрлық артефакт жасау студенттерге курстық талқылауды жеке негізге қайта бағыттауға көмектеседі.

Моделден көргеніміздей, си-ЖАОК-ы әлеуметтік желілерді белсенді қолданатын болғандықтан, бұл жоғары деңгейде әрекеттесуді қамтамасыз етеді. Дәстүрлі курстардағы мұғалімнің рөлі ЖАОК-да фасилитатор немесе нұсқаушыға ауыса отырып, бұнда олар курсқа қатысушыларға мазмұнның қолжетімділігін қадағалау, курсқа тіркелу немесе техникалық сұрақтарға жауап беру, пікірсайыс форумдарында қатысушыларды ынталандыру немесе олардың өзара әрекеттесуін дамыту сияқты міндеттерді атқарды. ЖАОК-ы қашықтықтан оқыту, асинхронды курстар болғанымен, бұнда курс мазмұны бойынша фасилитатор немесе қонақ спикерлермен өтетін синхронды сессиялар ұйымдастырылады. ЖАОК-ның басталуы, курстың мазмұны туралы ақпарат әлеуметтік желілерде немесе алдын ала электрондық пошта хабарламалары арқылы таратылады. Студенттер курс

туралы барлық ақпаратты жалпы курс туралы форумдарда немесе тұрақты электрондық пошта хабарламалары арқылы алып отырады (McAuley et.al., 2010) [2]. Олай болса, ЖАОК-та білімді құрудың басты құралы ретінде қолданылатын пікірсайыс форумдары жөнінде зерттеулерге тоқталайық.

Пікір-сайыс форумдары онлайн түрде 1990 жылдардың басынан бастап оқытуда өзара әрекеттесуді, уәждемені және рефлексияны арттыру бойынша тереңірек оқуға жетелейтін құрал болып қолданылып келеді. ЖАОК-тың пайда болуы бірлескен оқытудың қажеттілігін арттырды және оның форматы барлық үйренушіге бір-бірінің немесе нұсқаушының көмегімен өтетін пікірсайыс алаңдары арқылы үйренуге мүмкіндіктер берді (Thomas M. J., 2002) [10].

A.Sharif пен B.Magrill (2015) ЖАОК-тағы форумдарды қатысушылардың жазбалары яғни, мәтіндер, суреттер немесе бейнелердегі идеялар мен талдаулар және оларға жауап немесе түсініктеме беруді қамтитын пікір алмасу алаңы деп қарастырады. Форумның кіші қоғамдастықтарын үйренушілердің жаңа түсініктерді сынақтан өткізу, идеяларды дамыту кеңістіктері, белсенді оқудың маңызды бөлігі деп есептейді. Зерттеушілер посттардың түріне балама перспективаларды, қосымша мәліметтерді, жаңа зерттеулерге сілтемелерді, кеңестер мен сауалдарды, ұсыныстарды және студенттердің посттарына жеке немесе кәсіби көзқарастарды алға тарту, мәселелерді көтеру, тәжірибелермен бөлісуді жатқызады [1].

M. Dubosson мен S. Emad (2015) ЖАОК-ты жаңа цифрлық парадигмада оқыту мен оқуда тез дамып келе жатқан тәсілдердің бірі ретінде қарастырады. Форумға қатысушылар, коннективистік тәсілмен, көмек сұрау, сұрақтарға жауап беру, түсініктер мен тәсілдерді талқылау, қосымша оқу материалдарын ұсыну арқылы білімді бірге жасайды [11].

T. Clarke (2013) және J. Warren мен авт.бірге (2014) онлайн оқытумен байланысты кейбір мәселелер оқу тәжірибесін қолдайтын ресурстар мен материалдардың шектеулі сапасы және адамдардың өзара қарым-қатынасының жоқтығы, бұл кемшіліктер қатысушыларға арналған үлкен білім беру ресурсы ретінде қарастыратын өте белсенді форумдардың мүмкіндіктерімен өтеуге болады деп есептейді [12,13].

R. Кор пен A. Hill (2008) жаппай ашық онлайн курстарының негізі коннективизм теориясы екендігін анықтады. Бұл теорияның басты

қағидасы ол үйренушілер арасында ақпарат алмасу немесе пікір бөлісу орын алған кезде үйрену мен білімді игеру мүмкіндіктері басым болады деп санайды [14]. Яғни, коннективизм – технологияны қолдану арқылы студенттер арасында тиімді байланыс орнату. Мәселен, студенттердің пікірсайыс форумдарында онлайн қоғамдастық құруы, ақпарат алмасу және біліммен бөлісу, тәжірибе алмасуы арқылы мәселені бірлесіп шешуі мен білімді бірлесіп құру.

G.Siemens (2005) пікірінше, әлеуметтік көзқарас тұрғысынан оқыту бұл қатысу арқылы жүзеге асады, ал коннективизмге байланысты оқыту әртүрлі байланыстар құруды қамтиды. Байланыстардың пайда болуына қатысты онлайн қоғамдастықта оқыту іс жүзіндегі білім ұғымын қабылдайды, яғни қажет болған кезде ақпаратты қайдан табуға болатындығын түсіну ақпараттың өзі сияқты маңызды. Коннективизмнің бастапқы нүктесі – оқуға ұмтылатын жеке тұлға. Желі арқылы қатысушы өзінің оқу мақсаттарын анықтай алады, қатысады және білімді құруға ашық және қолжетімді түрде үлес қоса алады [9].

Осы тұрғыдан, M. Bryant (2017) технология 21 ғасырдағы оқыту, әлеуметтік құрылымдардың байланыс желісі білімді игеруге мол мүмкіндік әкелгенін айтады. Бұнда білім тек жеке адамға қатысты емес, білімді ғаламдық, әлеуметтік желілер арқылы байланыстыруға болады, бұның нәтижесінде индивидуалистік қоғамнан коннективистік қоғамға ауысу, әсіресе технологиямен байланысты өзгерістер теориясының түзетуі болды және бұл ауысым жоғары оқу орындарына жаһанданған құрылым шеңберінде оқу ортасын ілгерілетуге мүмкіндік туғызды деп пайымдайды [15].

Ғалымдар ЖАОК-да қатысу, өзара әрекеттесу арқылы білімді бірлесіп құру цифрлық, ақпараттық, мәдени сияқты бірқатар құзыреттіліктердің және шығармашылық, техникалық дағдылардың жоғары деңгейде дамитын ортасы деп санайды. Ақпараттың жылдам өзгеретінін ескере отырып, теория жүзінде дұрыс негізге сүйену қажет болса, білім берудегі қаржыны мазмұн құрудан гөрі, тәрбиелеуге, бағыт-бағдар беруге және оқу үдерісінде өзара әрекеттесуге үйрету қажет деп тұжырымдайды (McAuley et.al., 2010) [2].

Осы орайда, ЖАОК-тағы коннективистік тәсіл және ондағы құзыреттіліктердің қалыптасу жолдарына тоқталайық. си-ЖАОК немесе желіде білім алудың *дербестік, әртүрлілік, ашықтық және интерактивтілік/ өзара әрекеттес-*

тік сияқты төрт негізгі қағидаларын атап өтуге болады. Мәселен, дербестік ол білім алушының еркіндігі, білімді қайдан және қалай алады, нені қашан үйренгісі келеді, таңдауды өзі жасайды. Өртүрлілік білім алушының мазмұнмен әрекеттесуі, пікір алмасуы, бұл ЖАОК-да әртүрлі көзқарас пен талқылауларда туындайды және бұнда әркім өзіне қажет ақпаратты алады. Ашықтық курсқа қатысу мен материалдарға қолжетімділік, өзара әрекеттестік технологияның көмегімен желілік ортада оқуды дамытады [16].

S. Downes пен Siemens (2011) желілік оқытудағы іс-әрекетінің негізгі 4 түрін атап көрсетті. Бірінші, *алу және жинақтау* бұл оқу, көру үшін ресурстарға қол жеткізу [17]. Бұл аталған іс-әрекеттер түрлері ЖАОК-та форумдардың жүзеге асырылу үдерісі мен ерекшеліктерін толық көрсетеді. Мәселен, ЖАОК студентті қажетті мазмұнмен қамтамасыз етеді, олар бұнда берілген бейне дәрістер мен мәтіндерден жеке қызығушылығы мен мақсатына сәйкес қажет ақпаратты жинайды және пікірсайыс алаңында өзара әрекеттесуде де ақпарат алады, берілген тапсырмаларды орындау үшін онлайн материалдарды іздейді, оларды жинақтайды. Яғни, ақпараттық құзыреттілік әлеуметтік медиада, ЖАОК-да артықшылыққа ие, өзіне қажет ақпаратты қол жетімді нәрседен ажырата білу, дереккөздердің құндылығын бағалау және көптеген ақпарат көздерін қандай да бір байланыс түріндегі білімге біріктіру және қайта құру аса маңызды (McAuley et.al., 2010) [2]. ЖАОК-тағы кез келген ақпаратпен жұмыс жасау, бағалау студенттердің ақпаратпен жұмыс жасау білімі мен дағдыларын қалыптастырады.

Екінші, *ремикс*, бұнда қатысушылар өздеріне қажет материалды сақтайды және әлеуметтік желілерде пікірсайыстарға қатысады. Студенттер блог жазуы мүмкін немесе Facebook, Google group желілерінде белсенді форумдарға қатысады, YouTube каналына бейнематериал жасап, жүктеуі мүмкін. Яғни, А.МсАулеу және авт.бірге (2010) ЖАОК-да желіні дамыту және қолдау сауаттылығы жоқ студенттер бұл тәжірибеден аз нәтиже көруі мүмкіндігін ескертеді. Интернетте өзін-өзі тиімді көрсету мүмкіндігі бұл сәтті желілерді құру. Кез келген әлеуметтік орта этикасы – өзін басқаларға қолайлы әрі келісімді етіп көрсету. Бірлесіп жұмыс істеу үшін қажет икемділіктің өзі цифрлы экономикада құнды және өмір бойы білім алуға мүмкіндік береді. Өзіндік біртұтастық пен онлайн беделді қалыптастыру және желіде қарым-қатынасты

дамыту қабілеті цифрлы экономиканың басты кілті деп тұжырымдады [2].

Үшінші, *қайта құру* рефлексия және сезім қабылдау үдерісі аяқталғаннан кейін, білім алушы интернетте кез келген қызметті пайдалана отырып, басқа қатысушылар құрған мазмұнмен жұмыс жасайды және сол материалдар арқылы өз түсінігі мен білімін арттырады. ЖАОК-та мазмұнмен әрекеттесу, оны бұрынғы білім және тәжірибесімен байланыстыру студенттердің сыни ойлау, талдау дағдыларын арттыруға үлес қосады.

Төртінші, *бөлісу* қатысушылар кез келген жұмысын желіде басқалармен бөлісуі қажет. МсАулеу және авт.бірге (2010) қатысушыларға өз жұмыстарымен бөлісу қиынға соғуы мүмкін екенін ескертеді, алайда олар бұны жасағаннан кейін, басқа қатысушылар бұны көре отырып, өз жұмыстарын бөлісуге уәждемелерін арттырады. ЖАОК-та желілер қатысушылар тарапынан білімді құратын және оны бөлісетін орын. Яғни, өнімді бірлескен желілерге қатысу қабілеті маңызды құзыреттілік болып табылады. Цифрлық мәдениетте желі мен беделге баса назар аудару дәстүрлі мектептер жағдайына қарағанда күштірек және басқаша қалыптасқан. ЖАОК-та білім деңгейлері әр түрлі адамдардың ауқымды ортада, қолжетімді онлайн режимінде білім алмасу тәжірибесінің өзін цифрлық құзыреттіліктің бірі деп санайды. Бұған қоса, ЖАОК-та қатысуда технологиямен әрекеттесе білу қабілеті өте маңызды. Coursera, Futurelearn платформаларында бірнеше кәсіби біліктілікті арттыру курстарына қатысу арқылы жеке тәжірибемізден де көргеніміздей, ЖАОК немесе форумдарға қатысу студентке білімі басқаларға ортақ болатындай деңгейде үлес қосуды, үйренушілермен және олардың курста немесе курстан тыс қосқан үлестерімен және технологиямен әрекеттесе білу қабілетін талап етеді. А.МсАулеу және әріптестері (2010) ЖАОК-ты оқытудың өнімге негізделген моделінен гөрі қатысу арқылы адамдар өз позициялары мен қиындықтарына ашық иелік ететін орта деп айтады. Тәжірибеде көшбасшылық адамдармен, идеялармен және құралдармен жұмыс жасау арқылы жүзеге асырылса, ЖАОК-та қатысушылар тікелей нұсқаулар сирек кездесетін ортада өздері күтетін нәрселер тұрғысынан бейімделе отырып, жауапкершілік алады, осы орайда, қатысушының технологиямен әрекеттесе білу қабілеті дамиды және бұл ЖАОК-та басты қағида болып табылады [2].

Зерттеудің әдістемесі

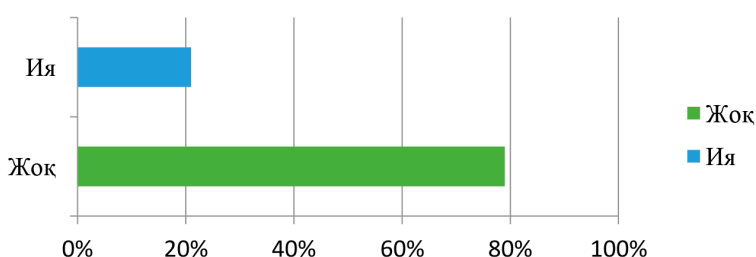
Жоғарыда келтірілген форумдардың мүмкіндіктерін қарастыра отырып, оқу үдерісінде форумдарды қолданбас бұрын, студенттердің ЖАОК туралы білімдері мен пікірсайыс форумдарына қатысу тәжірибелерін және көзқарастарын зерттеу мақсатында Абай атындағы ҚазҰПУ-дың «Педагогика және психология» мамандығының 3 курс студенттеріне сауалнама

жүргізілді. Диагностикалық сауалнама «Ия» немесе «Жоқ» деген барлығы 4 сауалдан тұрады және оған 87 студент қатыстырылды.

Зерттеудің нәтижелері және талқылау

«Жаппай ашық онлайн курстарына (MOOCs) қатысу тәжірибеңіз бар ма?» сауалына студенттердің 21% ғана «Ия» деп жауап берсе, 79% пайызы «Жоқ» деп белгіледі.

Жаппай ашық онлайн курстарына (MOOCs) қатысу тәжірибеңіз бар ма?

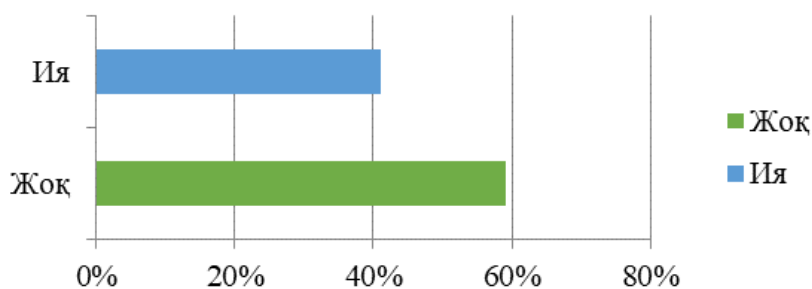

1-сурет – Қатысушылардың жауабы бойынша 1-сұрақтың нәтижесі

Бұл сауал нәтижесінен көргеніміздей, студенттердің көп пайызының қатысу тәжірибесінің жоқтығы олардың онлайн курстар туралы аз хабардарлығынан, елімізде ЖОО тарапынан ұсынылатын онлайн курстардың дамуының баяу және барлығына қолжетімді еместігімен немесе ашық

білу кеңістіктерінің аздығымен байланыстыруға болады. Сондай-ақ, көптеген студенттердің халықаралық Coursera, Udacity, Futurelearn сияқты ірі, танымал платформалар ұсынатын әлемдік үздік университеттердің курстарына қатысуына тілдік кедергілер шектеу келтіреді.

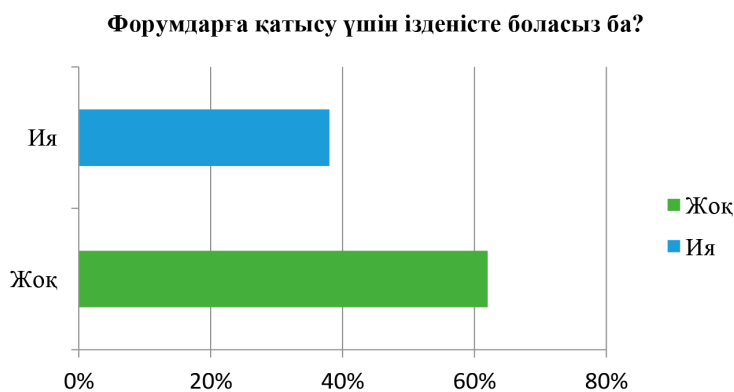
Білімді жетілдіру мақсатында желілік форумдарға қатысасыз ба?

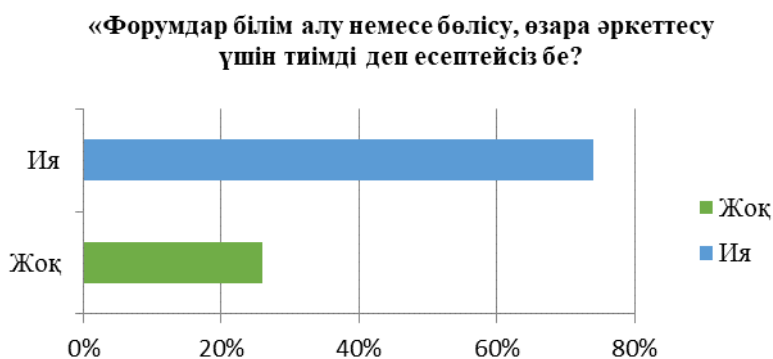
2-сурет – Қатысушылардың жауабы бойынша 2-сұрақтың нәтижесі

«Білімді жетілдіру мақсатында желілік форумдарға қатысасыз ба?» сұрағына студенттердің 41% «Ия» деп жауап берсе, 59% пайызы «Жоқ» деп белгілеген. Студенттер технологиялар мен әлеуметтік желілерді күнделікті өмірлерінде

белсенді қолданғанымен, сауалдың нәтижесі олардың пікірсайыс білім форумдарына аз қатысуларын немесе тәжірибелерінің аздығын, оқу үдерісінде олардың жиі қолданылмауымен де байланысты болуы мүмкін.

3-сурет – Қатысушылардың жауабы бойынша 3-сұрақтың нәтижесі

4-сурет – Қатысушылардың жауабы бойынша 4-сұрақтың нәтижесі

«Форумдарға қатысу үшін жиі ізденісте боласыз ба?» сауалына 62% «Ия» деп жауап берсе, 38% пайызы «Жоқ» деп белгіледі. «Форумдар білім алу немесе бөлісу, өзара әркеттесу үшін тиімді деп есептейсіз бе?» сауалына студенттердің 74% «Ия» деп жауап берсе, 26% пайызы ғана «Жоқ» деп белгіледі. Бұл сауалдар нәтижесі, студенттердің білім алу мақсатында ізденісте болатындығын және форумдарға қатысуға ынталы, сондай-ақ, олардың тиімділігі жөнінде көп пайызының оң пікір білдіргенінен анықтауға болады. Студенттердің көбі күнделікті өмірде технологияны ұтымды қолданғанымен, білім алуда технологияның әлеуетін тереңірек және тұжырымды түсінуі және оларды тиімді қолдануы үшін білімдері мен дағдыларының

аздығы кедергі келтіреді, осы орайда педагогтар тарапынан дидактикалық үлкен ізденіс пен оларға тиімді қолдаулар көрсету қажеттілігі аса маңызды болмақ.

Қорытынды

Зерттеуімізді қорытындылай келе, білім беру үдерісінің цифрлануы мен оның қолжетімділігі жаңа білім беру әдістерінің пайда болуына, бұл өз кезегінде педагог пен студент үшін ұтымды білім беру, алу және білім қоғамын құру, заманауи дағдыларды меңгеру мүмкіндіктерін арттырды. Мәселен, бұған дәлел ретінде зерттеуімізде қарастырған пікір-

сайыс форумдарының студенттермен ғимаратта өткізілетін сабақта қалыпты болып саналатын педагог пен студенттің тікелей өзара әрекеттесуін жеткілікті түрде алмастыра алатындығын атап өтуге болады. Сондай-ақ, бұл ауқымды аудиторияда сыни пікірлерді алмасу, бөлісу, тіптен халықаралық студенттердің өзара әрекеттесуіне мүмкіндік беретін жаңа оқыту әдістерінің бірі болып қолданылуда.

Заманауи студенттің қажеттілігі мен білім алу ерекшеліктерін ескерсек, олардың зейіні жоғары деңгейде шоғырланған әлеуметтік желілер мен технологиялардың ұсынған барлық мүмкіндіктерін біріктіре отырып, ұтымды білім

беру әдістерін дамытуда бүгінгі педагогтардың мүмкіндігі жоғары деп айтуға болады.

Демек, цифрлық – бұл қоғамның қатысуы, ЖАОК моделінің қатысушылық сипаты және оның қатысу сияқты ашық моделі білім беру жүйесінде дәстүрлі түсініктерге қарсы тұру мен жаңа құндылықты дамытуға мүмкіндік берді. Сондай-ақ, қазіргі уақытта ынтымақтастық пен шығармашылық жаңа цифрлық дәуірдің талабы екендігін ескерсек, қатысуға бейімделген икемді цифрлық оқыту кеңістіктерін құру, дамыту және басқару білім берудің заманауи үдерісінде ерекше әлеуетке және сұранысқа ие деп тұжырымдауға болады.

Әдебиеттер

1. Sharif A., Magrill B. (2015). Discussion forums in MOOCs. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research* Vol.12, No 1, pp. 119- 132.
2. McAuley A., Stewart B., Siemens G., Dave Cormier D. (2010) The MOOC model for digital practice. <https://pdfs.semanticscholar.org/ad53/b9655587771edcf4ae028d4490a218d87ff2.pdf>
3. De Freitas, S. I. (2013). MOOCs: The Final Frontier for Higher Education? (Research Report). Coventry, UK: Coventry University. Retrieved from http://researchrepository.murdoch.edu.au/id/eprint/28971/1/MOOCs_report.pdf
4. Kesim, Mehmet, & Altınpulluk, Hakan. (2015). A theoretical analysis of MOOCs types from a perspective of learning theories. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 186, 15–19. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815023162>
5. Scanlon E. Et. al., (2015). Designing for Educational Technology to Enhance the Experience of Learners in Distance Education: How Open Educational Resources, Learning Design and MOOCs are Influencing Learning. *Journal of Interactive Media in Education*, (1): 6, pp. 1-9, <https://jime.open.ac.uk/articles/10.5334/jime.al/>
6. Михеева О. П. (2016). Терминологические проблемы электронного обучения // Труды Международной научно-технической конференции «Перспективные информационные технологии (ПИТ)». С. 768–771.
7. Lesser, E. (Ed.) (2000). Knowledge and social capital: Foundations and applications. Boston: Butterworth Heinemann
8. Cormier, D. (2008). Rhizomatic education: Community as curriculum. *Innovate* 4 (5). <http://www.innovateonline.info/index.php?view=article&id=550>
9. Siemens, G. (2005). Connectivism: A learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology & Distance Learning*, 2, 3–10. https://jotamac.typepad.com/jotamacs_weblog/files/Connectivism.pdf
10. Thomas, M. J. (2002). Learning within incoherent structures: The space of online discussion forums. *Journal of Computer Assisted Learning*, 18(3), 351–366. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1046/j.0266-4909.2002.03800.x>
11. M. Dubosson, S. Emad (2015). The Forum Community, the Connectivist Element of an xMOOC. *Universal Journal of Educational Research* 3(10): 680-690, 2015 <http://www.hrpub.org> DOI: 10.13189/ujer.2015.031004
12. T. Clarke. The advance of the MOOCs (massive open online courses). The impending globalization of business education? *Education+ Training*, Vol. 55, No. 4/5, 403-413, 2013. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1014273>
13. J. Warren, S. Rixner, J. Greiner, S. Wong. Facilitating human interaction in an online programming course, 45th ACM technical symposium on Computer science education, Atlanta, 665-670, 2014. <https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/2538862.2538893>
14. Kop, R., & Hill, A. (2008). Connectivism: Learning theory of the future or vestige of the past? *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 9 (3). Available from <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/523/1103>
15. M. Bryant (2017). The Development of the Massive Open Online Course Virtual Learning Environment Scale (MVLE) and Model to Measure Satisfaction of MOOC Online Learning Courses in Higher Education: A Mixed Methods Study. Dissertation for the Degree Doctor of Education. University of Louisiana at Lafayette.
16. Downes, S. (2007). Models for sustainable open educational resources. *Interdisciplinary Journal of Knowledge and Learning Objects*. 3(1), 29-44. <https://ijklo.org/Volume3/IJKLOv3p029-044Downes.pdf>
17. Siemens, G., & Downes, S. (2011). *What Is Connectivism?* [Web log comment]. <http://cck11.mooc.ca/how.htm>

References

- Cormier, D. (2008). Rhizomatic education: Community as curriculum. *Innovate* 4 (5).
- De Freitas, S. I. (2013). MOOCs: The Final Frontier for Higher Education? (Research Report). Coventry, UK: Coventry University. Retrieved from

- Downes, S. (2007). Models for sustainable open educational resources. *Interdisciplinary*
http://researchrepository.murdoch.edu.au/id/eprint/28971/1/MOOCs_report.pdf
<http://www.innovateonline.info/index.php?view=article&id=550>
https://jotamac.typepad.com/jotamacs_weblog/files/Connectivism.pdf
<https://pdfs.semanticscholar.org/ad53/b9655587771edcf4ae028d4490a218d87ff2.pdf>
- J. Warren, S. Rixner, J. Greiner, S. Wong. Facilitating human interaction in an online programming course, 45th ACM technical symposium on Computer science education, Atlanta, 665-670, 2014. <https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/2538862.2538893>
- Journal of Knowledge and Learning Objects*. 3(1), 29-44. <https://ijklo.org/Volume3/IJKLOv3p029-044Downes.pdf>
- Kesim, Mehmet, & Altınpulluk, Hakan. (2015). A theoretical analysis of MOOCs types from a perspective of learning theories. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 186, 15–19. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815023162>
- Kop, R., & Hill, A. (2008). Connectivism: Learning theory of the future or vestige of the past? *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 9 (3). Available from <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/523/1103>
- Lesser, E. (Ed.) (2000). *Knowledge and social capital: Foundations and applications*. Boston: Butterworth Heinemann
- M. Bryant (2017). *The Development of the Massive Open Online Course Virtual Learning Environment Scale (MVLE) and Model to Measure Satisfaction of MOOC Online Learning Courses in Higher Education: A Mixed Methods Study*. Dissertation for the Degree Doctor of Education. University of Louisiana at Lafayette.
- M. Dubosson, S. Emad (2015). The Forum Community, the Connectivist Element of an xMOOC. *Universal Journal of Educational Research* 3(10): 680-690, 2015 <http://www.hrpub.org> DOI: 10.13189/ujer.2015.031004
- McAuley A., Stewart B., Siemens G., Dave Cormier D. (2010) The MOOC model for digital practice.
- Mikheeva O. P. (2016). Terminological problems of electronic learning // *Proceedings of the International Scientific and Technical Conference "Perspective Information Technologies. C. 768–771*.
- Scanlon E. Et. al., (2015). Designing for Educational Technology to Enhance the Experience of Learners in Distance Education: How Open Educational Resources, Learning Design and MOOCs are Influencing Learning. *Journal of Interactive Media in Education*, (1): 6, pp. 1-9, <https://jime.open.ac.uk/articles/10.5334/jime.al/>
- Sharif A., Magrill B. (2015). Discussion forums in MOOCs. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research* Vol.12, No 1, pp. 119- 132.
- Siemens, G. (2005). Connectivism: A learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology & Distance Learning*, 2, 3–10.
- Siemens, G., & Downes, S. (2011). *What Is Connectivism?* [Web log comment]. <http://cck11.mooc.ca/how.htm>
- T. Clarke. The advance of the MOOCs (massive open online courses). The impending globalization of business education? *Education+ Training*, Vol. 55, No. 4/5, 403-413, 2013. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1014273>
- Thomas, M. J. (2002). Learning within incoherent structures: The space of online discussion forums. *Journal of Computer Assisted Learning*, 18(3), 351–366. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1046/j.0266-4909.2002.03800.x>